

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs XXVIII. De Appellationibus, Recusationibus, & Relationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

rum, si scilicet de tali causa criminali agatur, cujus executio postea retractari potest. Quod si tamen plenè sit facta executio contra talem, tribus conformibus sententiis super eodem articulo condemnatum, non prohibetur hic agere aut excipere, ac admitti debet contra nullitatem harum sententiarum, vel alicujus ex illis, ne innocens nimium gravetur.

§. VII.

Qua sit pena iudicis malè iudicantis?

DE jure Civili Iudex, qui malè iudicavit, lucem suam facit, sive se peri-

culo litis obstringit, ad omne damnatum parti læsæ, vel ad litis saltem estimationem refarciendam, &c. de jure Canonico verò, si contra suam conscientiam, & contra justitiam malè iudicavit Iudex Ecclesiasticus, ita ut pars litigans in iudicio tali committendo, & non neglegendo tantum gravetur, motus ad iudicandum favore alterius partis, vel odio, timore, aut per avaritiam, &c. incurrit suspensionem insuper per annum ab officii executione, uti habetur in *Cum aterni*. i. h. t. in 6. dignum est etiam ut ait Pontifex, ut, qui in tot offendit, pœnâ multiplici castigetur.

T I T V L V S XXVIII DE APPELLATIONIBUS, RECUSATIONIBUS, ET RELATIONIBUS,

S E C T I O I.

De appellationibus in genere.

§. I.

Quid, & quotuplex sit appellatio, & cur sit inducta?

Appellatio communiter definitur, quòd sit à minore, seu inferiore ratione gravaminis illati vel inferendi, ad majorem seu Superiorem, tanquam Iudicem, facta provocatio. Duplex autem est appellatio, Iudicialis, & extrajudicialis. Illa fit ab actibus judicialibus, & interponitur vel ante litis contestationem,

ratione gravaminis scilicet, in iudicio litis contestationem evenientis; vel post litis contestationem ante sententiam definitivam, circa interlocutoria; vel denique fit ab ipsa sententia definitiva, in ejus executione. Extrajudicialis est, quæ fit ab actibus extrajudicialibus gravaminibus, vel quòd Iudex extrajudicialiter procedens gravet, vel quòd alii per contumeliam v. g. factam, aut furorantem gravamen aliquod inferant. Et quamvis hæc extrajudicialis appellatio propriè dicta appellatio non sit, nec in odiosis statutis aliquibus aliquid de appellatione, appellatio nomine veniat, & non requirat Iudicem à quo, & ad quem, potest tamen in latiore aliquo sensu appellatio dici, quæ

ad Iudicem superiorem causam v. g. deferret. Causæ autem, ob quas appellationis remedium introductum est, sunt plures. Prima est, ut gravamen iniquè illatum removeatur. Secunda, ut iniquitas, seu imperitia Iudicum corrigatur. Tertia est, ut læsus per propriam ignorantiam, vel negligentiam jus suum consequi possit, & hinc appellatio propriè dicta, quoad substantiam, est juris naturalis, quia est præsidium innocentæ, quoad formalitates verò, seu solemnitates appellationis, est juris positivæ.

§. II.

Quid sit supplicatio, & quomodo ab appellatione differat?

Supplicatio propriè & strictè dicta, sicut in hoc titulo accipitur, aliud non est, quam humilis petitio, per quam allegat læsionem, sive gravamine, à Principe v. g. petitur, ut sententia lata contra supplicantem, ex mera gratia & benignitate Principis retractetur; cum enim ordinarium appellationis remedium huic fortasse non competat, æquum videbatur, ut extraordinario remedio supplicationis ei succurratur. Differt autem ab appellatione primò, quòd appellatio suspendat executionem sententiæ, non autem supplicatio strictè dicta, (quæ cum meram gratiam quærat, executionem impedire non debet) sed cautio ab eo, pro quo lata est sententia, præstari debet de restitutione faciendâ, si supplicans causam obinebit. Secundò differunt inter se appellatio & supplicatio hæc, quòd appellatio fieri debeat intra decem dies à lata sententia, supplicatio autem institui potest usque ad bien-

nium, ita tamen ut si non fiat intra decem dies, sed intra duos annos, executio sententiæ fieri possit, etiam nullâ præstitâ satisfactione. Tertio differunt, quòd appellatio fiat ad Superiorem Iudicem; supplicatio verò plerumque ad eundem Iudicem, Principem v. g. qui sententiam tulit. Quarto differunt, quòd appellatio sit remedium ordinarium in iustitia fundatum; supplicatio verò sit remedium extraordinarium in gratia Principis, cui supplicatur, fundatum, &c. posterioribus tamen his temporibus beneficium revisionis ad exemplum supplicationis, introductum est, ita tamen, ut etiam revisio hæc, à vera supplicatione differat, quæ non suspendit executionem sententiæ, ut dictum, cum tamen revisionis beneficium suspendat executionem sententiæ, donec causâ cognitâ constare possit, rescindendam sententia sit, an confirmanda, vel reformanda.

SECTIO II.

De iis, qui appellare possunt?

§. I.

Quibusnam in genere appellare permissum sit?

Appellare potest, non tantum ille, contra quem sententia lata est, sed quilibet alius, cujus interest ex aliqua causa, non ita fuisse judicatum, etiamsi iudicio non intervenierit, ut ex dictis jam patet, ita ut non tantum suo nomine, sed alieno etiam nomine appellare possit

CCC 2

possit Procurator v. g. pater pro filio, aut alius ratione commissionis, &c. modò ratam habeat talem appellationem, cujus nomine appellatum est; quin etiam fieri nonnunquam potest, ut utraque pars litigantium à sententia lata appellare possit, quatenus ea ipsis in diversis articulis contraria est, si tamen à Iudice etiam talis articuli decisio petita fuit: Spe- &anda tamen est consuetudo tribunali-um.

§. II.

An in causa pluribus communi unus tantum appellare possit sine ceteris?

Fieri hoc posse, ita ut hujus in causa appellationis victoria, etiam aliis pro- fit, si communi jure juventur, & idem negotium, eademque defensionis causa existat, ex *o. Vna 72. h. t.* patet, si tamen correi fuerint, in eadem causa, & per eandem sententiam condemnati, neque unus illorum sententiam primæ instantiæ expressè vel tacitè approbaverit, cui socii appellatio nihil prodesset, cum sponte suâ ei renuntiaverit, aut tacitè sententia in casu appellationis contra unum ex correis lata, semper alteri cor- reo nocet quoad condemnationem, pro- ut sumitur ex *o. Significasti 5. de adulter.* cum alteri non debeat auferri necessaria defensio, neque præjudicium generari ex condemnatione alterius.

§. III.

De aliis nonnullis in specie de quibus dubium esse poterat, an appellare possint?

Dubitari potest primò, utrum illi qui juravit paritum se mandatum Ecclesiæ, possit non obstante hoc jure- mento à sententia & præcepto, quod injustè gravari putat, appellare? *re. quæ- sic, prout sumitur ex c. Ad hoc 21. de iur.* quia juramentum generaliter præsumitur explicari debet, juxta limites juris & p- stitiæ, neque extendendum ad obli- gationem iniustam, & iniustè gravantem & hinc quamvis juraverit aliquis iudicium se sententiâ Iudicis, qualitercumque illa fuerit, adhuc tamen, si per sententiam iniquè opprimatur, appellare potest, eò quòd verba hæc generaliter extendant se ad sententiam iniquè gravantem. Si tamen in tali casu frivolè- tum sine justa causa & solius subrepti gratiâ appelletur, nulla est appellatio, prout etiam patet ex *o. quæstioni 2. de iur.* quod Capitulum ne priori contradicatur in hunc sensum accipi debet.

Dubitari potest secundò, an licitè appellet Reus, si contra Procuratorem Actoris excipiat in iudicio, quòd mandatum, vel si excipiat, quod mandatum coram alio Iudice priùs jam convenerit ex delegatione Papæ, cujus præ- riores litteræ nullam mentionem faciunt, & in neutro casu audiat. *re. affirmat- vè, quòd in utroque casu licet appellare, prout statutum habetur in c. Significavit 48. h. t.* cum utrobique in- justum ipsi gravamen imponatur.

Dubitari potest tertio, an licitè appel-

let Reus, conventus in iudicio actione reali, si petat rem in Libello petitam declarari seu obsignari, & non audiatur. 2. quod licet appellet, cum etiam hic iniuste à Iudice gravetur, qui negat illi quod à jure petendum conceditur. c. 2. de Libell. oblat.

Dubitari potest Quartò, utrum Tutor, an mater tutorum filiorum, si nomine pupilli aut pupillorum inviti conveniantur in iudicio, de causis post positam tutelam ortis, aut de novo inchoandis, licet possint appellare? Respondetur ex c. ex parte 67. h. e. quod licet appellare possint contra tale gravamen, cum non possint de talibus litiis conveniri amplius pupillorum nomine, posita tutela; si tamen lis aliqua cum Tutore, pupilli nomine, tempore tutelae cepta fuisset, deberet hic eam, posita etiam tutela, proseguere, nisi omnis administratio in Curatorem translata fuisset, ut ne indefensus destituatur pupillus in causa, quam ipse incipere non potuit.

§. IV.

De iis, quibus non est permissum appellare.

Primo appellare non possunt, qui tribus edictis, vel uno peremptorio citati dixerunt se nolle venire, in poenam scilicet veræ contumaciæ, ob quam condemnatus fuit. Secundo non possunt appellare, qui sententiam contra se litem expressè vel tacitè approbaverunt, ut dictum. Tertio appellare non possunt, qui legitimæ appellationi adversarii sui non detulerunt, si postea in eadem causa appellare vellent, ut scilicet in eo puniantur, in quo ipsi deliquerunt. c. Constitutus 23.

& c. Anst. 42. h. t. Quarto appellare non possunt, qui propria voce, ac sponte in iudicio confessi fuerunt, & clarè ac plenè probatione convicti, quia talis appellatio præsumitur interposita subterfugii tantum causâ &c. si verò tantum confessus aliquis fuit in iudicio, non tamen debito modo convictus fuit, potest quidem appellare, appellatio tamen talis, si confessionem non revocavit, & nullam rationabilem causam appellationis expressit, non habebit effectum suspensivum, qui executionem Iudicis à quo impediret, sed tantum devolutivum, vi cuius inhibere potest executionem Iudex ad quem; juxta c. Romana 3. §. Si autem b. t. in 6.

SECTIO III.

De sententiis, vel actibus, à quibus appellari potest, vel non potest.

§. I.

A quibus sententiis & in quibus causis sit licitum appellare?

IN genere loquendo appellari potest à quacunque sententia valida, nisi expressè in jure sit prohibitum, quia appellatio est defensio, quæ nemini facile negari debet. Spectato tamen jure civili non nisi à sententia definitiva, non autem interlocutoria appellari potest (ad cavendam scilicet litem prorogationem, quæ de hoc jure, nisi intra triennium expeditur, expirant) nisi interlocutoria gravamen imponeret, quod per sententiam definitivam vel appellationem ab ea reparari non potest, aut vim habeat definitivæ, vel post eam non speretur definitiva.

Ccc 3 fini-

finalis. De jure Canonico autem appellare licet ab omni sententia interlocutoria & quovis gravamine tam ante quam post sententiam definitivam, uti patet *ex c. super eo 12. h. t.* cum cursu temporis non expiret litis excepta instantia, *Tridentinum tamen sess. 13. c. 1. & sess. 24. c. 22. de reformat.* videtur juris civilis observationem urgere, dum statuit, non licere appellare ab ordinariis locorum ante sententiam definitivam ratione gravaminis per interlocutoriam impositi, nisi interlocutoria talis esset, à qua etiam de jure civili appellari potest, servetur consuetudo & praxis cujusvis tribunalis.

Potest autem appellari, vi utriusque juris, non tantum in causis civilibus, sed etiam criminalibus, ut patet *ex L. Et in majoribus 20. junctâ Glossâ V. negotiis Cod. h. t. can. Liceat. 20. causa. 2. q. 6. & c. eum sit 5. h. t. §. Præterea.* & ex ratione gravaminis amovendi (ex communi tamen Romani Imperii consuetudine in criminalibus, præcipue capitalibus, non admittitur appellatio, ut dictum, ne multum differantur criminum puniendæ executiones, per frivolas appellationes, contra probationes luce meridianâ clariiores) & quidem admittitur appellatio non tantum in causis gravioribus, sed in minoribus etiam, imò levibus ac minimis causis, prout statuitur in *c. De appellationibus 11. h. t.* ad removendam quamcunque injustitiam, & quodcunque gravamen, quod in modica etiam causa contingere potest, & quia appellationis remedium ordinarium remedium est, quæ ordinaria remedia etiam in modicis rebus conceduntur, quamvis speciali

statuto loci alicujus decerni possit, nec minima re admittatur appellatio, ad procedendum, sumptibus in temerariis quocunque appellationibus, & ne nimium multiplicentur lites, prout nec in Curia Romana appellatio admittitur pro litem, quæ non excedit 10 ducatos & quovis ab omnibus etiam extrajudicialibus gravaminibus appellari potest, etiam in his & inferendis, in judicio tamen appellari non potest, nisi à gravamine inflictio, aut gravaminis inferendi comminatione injustè à Jure, prout docet *Glossa in Clement. sent. 3. V. appellatione, h. t.*

§. II.

In quibus causis appellare non liceat, & in specie de appellations à correctione Prælati seu Superioris regularis vel secularis?

Non admittitur appellatio à legibus correctione Prælati seu Superioris quæ fit regularis disciplinæ causa, *nostro 3. h. t.* remedium enim appellationis, non ad iniquitatis defensionem sed ad præsidium innocentie institutum est. *c. Cum speciali 61. §. porro h. t.* quæ causam nec secularibus Clericis appellare conceditur contra disciplinam clericalem, prout statuitur in *c. Reprehensibilis 26. h. t.* & hinc in *Concil. Trident. sess. 13. c. 1. de reformat.* prohibetur appellatio in causis visitationis & correctionis, & in *c. 1. de reformat. sess. 22.* statuitur, quæ appellatio executionem, quæ ad correctionem pertinet, suspendat, quæ tamen intelligi debent, casu quo Prælati aut superior, live secularis ille sit, sive regularis

gularis, modum in corrigendo non excedat, conceditur enim in *c. Irrefragabili* 13. de offic. Iud. ordinar. contra tales, modum notabiliter in correctione excedentes, aut formam præscriptam non observantes appellatio, ita ut talem appellationem nec privilegia concessa impedire possint, quia tunc Prælati seu Superior potestate suâ abutitur; quæ tamen ipsa appellatio, sicuti ordinariè non impedit aut suspendit executionem, sed tantum effectum devolutivum parit, ita etiam excessus ille, ob quem fuit facta appellatio, non tantum exprimi debet in Libello appellationis, sed etiam probari debet, cum non præsumatur.

§. III.

De appellatione ab excommunicatione, interdicto & suspensione.

Potest quidem à sententia excommunicationis & interdicti appellari, neutra tamen censura per appellationem, quæ latam excommunicationis aut Interdicti sententiam subsequitur, suspenditur, prout sumitur *exc. Adhac* 37. junct. *Gloss. V. interdictum, h. t.* sed parit tantum effectum devolutivum, quod idem etiam dicendum est de suspensione ab officio Divino, & à suspensione ab ingressu Ecclesiæ *juxta c. h. cui. 20. de senten. excommuni. in 6.* cum enim censura secum trahat executionem sententiæ, quo magis scilicet timeatur, & ne per appellationes tales vilescat auctoritas Ecclesiæ, & censura contemnatur, consequenter non habebit effectum suspensivum postposita appellatio, sed tantum devolutivum, ut Judex ad quem examinare pos-

sit, utrum justè lata sit, & absolvere ab ea, si videatur, aut remittere pro absolutione ad excommunicatorem v.g. quin imo non obstante appellatione tali non impeditur Iudex, qui excommunicavit v.g. aliquem, quominus talem excommunicatum esse, denuntiet publicè, prout statutum habetur in *c. Pastoralis* 53. §. *Verum. h. t.* vix tamen hodie fieri hoc posse videtur post *Concil. Constant. Extravag. Ad evitanda*, ubi de vitandis & non vitandis excommunicatis statuitur. Certius est, cum ea, quæ à communi jure exorbitant, extendenda non sint, *in cit. autem c. Is cui* illius tantum suspensionis, per postpositam appellationem, executionem non impedire dicitur, quæ fit ab officis Divinis aut ingressu in Ecclesiam, consequenter de aliis suspensionibus, ab ingressu v.g. in reialicujus possessionem, à percipiendis fructibus beneficii &c. intelligi hoc non debet; & probabiliter etiam intelligi hoc non debet de suspensione, quæ fit ob delictum merè præteritum, & non tam medicina contumaciæ, quam pœna delicti est.

§. IV.

Utrum appellari possit in causis seu factis Notoriis?

Respondetur, in talibus causis non admitti appellationem, quæ effectum habeat suspensivum, *c. Pervenit. 13. & c. Consultui* 14. *h. t.* cum appellationes contra talia notoria sint frivolæ, interim tamen non tantum effectus devolutivus huic tali appellanti conceditur, sed à declaratione etiam notorii admittitur etiam appellatio suspensiva, cum Judex in declaratione notorii errare possit. Potest au-

autem variis modis dici notorium aliquid. Primò per facti evidentiam, quod nullâ tergiversatione celari potest. *c. Cum olim. 24. de V. S.* Secundò per Confessionem Rei in iudicio. *c. Romana 3. §. Si autem. h. t. in 6.* Tertid per sententiam condemnatoriam, si ab illa appellatum non sit. *c. fin. de cohabit. Cleric. & Glossa hic V. confessione.* Quartò per testes idoneos, si nihil illis oppositum sit, si quidem ex probationibus in iudicio factis exurgit notorium, postquam in causa conclusum & probationibus renuntiatum fuit, *juxta Glossam. in c. significaverunt. 35. V. liquere de testibus.*

§. V.

An & quare ratione appellari possit, vel non, contra electionem & confirmationem Prælatis?

Contra Prælatum electum, & à legitimo superiore jam confirmatum non admittitur appellatio aut exceptio ad executionem illius & possessionis immisionem impediendam, nisi rationabilis causa allegetur. Licet accusatio contra eum & denuntiatio admittatur. *c. Constitutus 46. h. t. nisi excipiatur contra Electores aut Confirmatorem, quòd eligendi aut confirmandi potestatem non habuerint, & hoc in continenti probari possit, aut contra electum excipiatur, quòd crimen commiserit, cui infamia iuncta sit, aut quòd commiserit crimen falsi in confirmatione obtinenda &c.* Sicut enim in his casibus admittitur exceptio, ut consuetur bono Ecclesiæ, ita in aliis casibus non admittitur ob præsumptionem, quam pro

se habet post electionem & confirmationem, & ob præsumptionem, quod malitiosè alii velint illum impedire.

§. VI.

De aliis nonnullis casibus, in quibus appellatio non admittitur.

Primò contra jus aut juris extensionem, non admittitur appellatio. *consuluit. 29. h. t.* quia jus neminem justè gravat, nisi causa aliqua rationabiliter allegetur, & probetur, propter quod in speciali tali casu jus commune non habeat.

Secundò ob hanc ipsam causam non admittitur appellatio à Religiosis facta contra constitutiones suas regulares. *Quia nos 32. h. t.* Tertid non admittitur appellatio à pœna per legem definitam à sententia Iudicis ad hanc pœnam condemnantis *juxta cit. c. Quia nos. in deatur talis conqueri potius de Legum quietate, quàm judicantis. Quamvis mera executione appellari non potest. Novit. 43. h. t. nisi modum, licet præscriptam, & limites positos excedat in alio enim casu non censetur generalis executor, qui nullam executionem, sed nudum ministerium habet, sed Iudex potius executionem mandans. Quintò qui juramentum contulit ad causam decidendam, non potest à sententia Iudicis appellare, quia non possit ille, cui juramentum delatum est, si ex causa rationabili noluit illud adimplere, & propterea condemnatus est. *Deciditur in L. generaliter. 12. §. 1. autem. Cod. de Re. credi. junct. Glossa. Detulit.* Cùm enim ille, qui juramentum*

tum derulit, sponte hanc viam ad causam decidendam elegerit, consequenter merito illi negatur appellatio, quæ tamen alteri, jurate iusta de causa recusanti, non negatur. Sexto appellari non potest de jure civili contra sententiã in iudicio possessorio latam, quia non affert magnum & perpetuum præjudicium, cum talis in petitorio omne gravamen amovere possit, vel si non possit, conceditur ipsi etiam à sententiã in possessorio lata appellatio, velut à gravamine aliter irreparabili. De jure Canonico autem, ubi etiam de minimis conceditur appellatio, etiam à sententiã in possessorio lata appellari potest, uti sumitur ex c. Ad sedem 15. de restitut. sponsal. & ex c. significaverunt 36. de Testib. & ex Clement. Vnic. de sequest. possess. Septimo admitti non debet appellatio manifestè frivola, quæ scilicet sine legitima causa interponitur. c. Cùm appellationibus 5. h. t. neque excusatur subditus, quò minus teneatur obedire superiori suo ob frivolum talem appellationem interpositam, sed potius puniendus est, prout sumitur ex c. Cùm parati 19. h. t. &c.

§. VII.

De Causis commissis adjectã clausula: appellatione remotã.

EX c. Pastoralis 53. h. t. habetur, quòd per hujusmodi clausulam non tantum prohibeatur, & revocetur appellatio frivola, sed etiam iusta ac legitima, si ea non sit specialiter in jure expressè & concessa; si enim tantum frivolarum appellationes per hanc clausulam removerentur, nihil vel certè parùm illa clausula operaretur, cum eã etiam non apposita frivola

appellationes de jure communi admittendæ non sint. Clausula autem quælibet in rescripto apposita, quamvis strictam interpretationem mereatur, si à jure communi exorbitet, ita tamen intelligi debet, ut operetur aliquid. Dicitur autem appellatio in jure expressè concessa, & indulta, in omni illo casu, in quo à jure factum aliquod pro gravamine agnoscitur, contra quam appellationem nihil operatur clausula adjecta rescripto v. g. Appellatione remotã. Cujus rei exempla habentur in c. Postremo 36. h. t. & c. ex parte 47. eodem. Et plura referuntur à Glossa in cit. c. Pastoralis. V. Expressè. uti etiam in c. significanti. 34. c. Rodolphus 35. c. significavit. 36. de rescript. c. Exhibita. 19. de judiciis. c. Dilecti. 8. c. Dilecti 18. c. significaverunt. 11. de Except. &c. & quamvis cum citata Glossa aliqui ex c. Pe debitus 59. h. t. probari posse putent, quòd hodie deferri semper debeat appellationi ex causa iusta & probabili interpositæ, quamvis cum clausula, appellatione remotã: concessum rescriptum v. g. sit; contraria tamen sententiã uti communior, ita verior est, tum quòd c. Pe debitus, non loquatur de Iudice dato cum clausula, appellatione remotã: tum quòd verisimile non sit, jus c. Pastoralis. pro bono communi ad lites devitandas loquentis, tam liberaliter & facilè correctum fuisse; & hinc meliùs dicitur effectum esse clausulæ illius, Appellatione remotã: quòd tollat omnem appellationem legitimam, quæ non reperitur expressè à jure concessa, non quidem quoad effectum devolutivum, sed quoad effectum suspensivum (nisi Iudex, ad quem ex speciali causa inferiori Iudici, à

D d d quo

quo appellatum fuit, executionem inhibeat) ita ut Iudex à quo, non deferens tali appellationi, quantumvis probabili, non puniatur, nec attentata post talem appellationem revocentur à Iudice ad quem per viam nullitatis, licet possint revocari per viam querelæ.

Potest autem causas cum hac clausula, *appellatione remotâ*: committere solus Pontifex, tanquam Iudex supremus in causis Ecclesiasticis: in causis verò profanis & inter Laicos solus Imperator, aut alius Iudex, qui superiorem in temporibus non agnoscit. *c. super questionem. 27. §. si verò. de offic. Iud. deleg.* (neque enim inferior jus superioris, ad quem appellari potest, tollere potest) & clausula hæc in rescripto, plures articulos continente, qui à se invicem dependent, si ab uno eorum removeatur appellatio, etiam in aliis ejusdem rescripti articulis non concessa censetur, cum ad causam principalem, quæ committitur *appellatione remotâ*: omnes eodem modo se habeant. *c. secundò requiris. 41. h. t.* quòd si verò plura diversa negotia seu causæ non connexæ in eodem rescripto ponantur, attendi debet, ubi ponatur clausula *appellatione remotâ*, ita ut ad omnia antecedentia extendi quidem possit, non autem ad consequentia, odiosæ enim restrictiones, ad sequentia se ordinariè non extendunt, nisi connexa sint hæc consequentia cum accedentibus. *6. Inquisitioni. 71. b. t.*

S E C T I O IV.

De Iudicibus, à quibus, & ad quos appellari potest, vel non potest.

§. I.

A quibus Iudicibus appellari potest, vel non?

Appellari regulariter potest per se à omni Iudice, qui sententiam tulit, sive ordinarius, sive delegatus fuerit, etiam si communi consensu partium Iudicis talis imperatus fuerit, prout sumitur ex *Causam 14. de sentent. & re judic. non pro-* rogaverint in se Iudicis alius nec in jurisdictionem, cum in tali casu voluerit quidem approbasse sententiam, non tamen sententiam, contra quam iudicis defensionis remedium sibi licet invenerunt. Intelligi tamen hoc debet de appellatione à quovis Iudice per se cità dictum, quòd appellari scilicet quolibet possit, nisi nullum ille superiorem, in ordine ad sibi competentem jurisdictionem, habeat. *Can. Ipsi sumus. & Can. Cuncta 17. causa. 9. q. 3. C. de* sententia enim appellationis est, ut sit Superiorem, ergo ubi non est Superiorem locum habere non potest appellatio, nisi Iudex non sit, sed merus Executor tantum, ut Arbitrarius compromissarius, respectu horum nullam jurisdictionem habentium nulla possit fieri jurisdictionis suspensio, sicuti tamen fieri solet per appellationem propriè dictam.

§. II.

Coram quo Iudice sit appellandum.

Appellatio ut valida sit, & effectum, tam suspensivum quam devolutivum habeat, ordinarè interponi debet coram Iudice, qui sententiam tulit, & à quo appellatur, *Glossa in c. Appellatio. 9. F. Iudici. h. t. in 6.* ita ut si plures Iudices simul sententiam protulerunt, coram omnibus simul congregatis appellatio fieri debeat; vel si non omnes, aut nullus Iudex à quo haberi possit, coram quo appellatio fieret, tum fieri ea debet coram Iudice ad quem, & Iudici à quo intimari, aut si neque hujus copia haberi possit, coram viris honestis, vel etiam uno honesto, adhibitis testibus, vel coram Notario, qui testibus adhibitis instrumentum hac super re, quod appellatio scilicet fuerit interposita, conficiat. Sufficit etiam nonnunquam, si gravi metu quis impediatur ab appellatione, protestari coram Iudice, vel si coram hoc non possit, coram viris honestis, quod ob gravamen tale appellare vellet, nisi prohiberetur, expressis etiam causis appellationis, (saltem in genere) tum enim Perinde haberi debet, ac si appellasset, si intra decem dies à lata sententia protestationem talem interposuit, prout dicitur, *in c. Iustus. 73. h. t.*

§. III.

Ad quem Iudicem sit appellandum?

Gradatim regulariter fieri debet appellatio ad proximum semper & immediatum illius, à quo appellatur, su-

petiorem, non autem, omisso medio, ad remotum & mediatum. *c. Dilecti 66. h. t.* ne Iudex intermedius contemptus esse videatur cum confusione jurisdictionum; non est tamen de jure Canonico nulla appellatio, quæ omisso medio seu proximo, ad mediatum & remotum superiorem facta est, sed valet, si pars adversa nihil opponat, quia ut sic censetur pars nihil opponens consentire in mediatum, & hujus in se jurisdictionem prorogare. Imo sunt plures casus, in quibus ob speciales rationes licet ad mediatum superiorem, omisso proximo, appellari possit. Sic primò licet de jure Canonico à quolibet inferiore Iudice in causis Ecclesiasticis immediatè appellare ad Summum Pontificem, ob prerogativam Sedis Apostolicæ, cum omnibus inferioribus Iudicibus concurrentem, nisi appelletur à subdelegato delegati Pontificii, cum enim in tali casu delegatus Papæ repræsentet Papam, consequenter ab hujus subdelegato non immediatè ad Papam, sed ad delegatum Papæ subdelegantem, si jurisdictionem aliquam subdelegando sibi reservarit, appellari debet. Secundò ad Legatum Papæ immediatè appellari potest, omnis intermedii Iudicibus, Episcopis, Archiepiscopis &c. *argu. c. 2. de offic. Legat.* Tertio si consuetudo præscripta habeat ad remotum immediatè appellari. *c. Romana 3. h. t. in 6.* Quarto si proximus deneger palam justitiam, aut aliàs sit inhabilis, vel si Iudex inferior & medius sponte ad mediatum causam remittat. Quintò si Episcopus litiget cum suo subdito in casu electorum Arbitrorum, à quibus non ad alium, quam ad Papam sit appellatio &c. & quamvis

In e. referente. 7. de Prabendis ubi Presbyter quidam ab Archidiacono ad Archiepiscopum appellavit, omisso medio, Episcopo scilicet, appellatio fuerit admittenda, fuit tamen hoc factum in casu, ubi Archidiaconus privativè excluso Episcopo jurisdictionem habuit, ita ut ad hunc casum non Episcopus, sed Archiepiscopus immediatus hujus Archidiaconi superior fuerit; prout etiam à generali Episcopi Vicario, non ad Episcopum, cujus unà cum suo Vicario idem tribunal est, sed ad Archiepiscopum appellari debet, & à sententia Iudicis delegati, ad delegantem vel ejus successorem, si aliquid jurisdictionis hic sibi reservavit, appellari debet, prout ex tit. L. 1. De officio Iud. deleg. jam patet.

§. IV.

Proponuntur alia quadam quaestiones circa Iudices, ad quos est appellandum.

PRImò quaeritur, quid juris sit, si uterque litigantium appellet ad diversos Iudices. 2. Teneri quidem, si super eodem negotio pars utraque litigans ad diversos Iudices appellavit, comparere coram Iudice appellationis inferioris immediatè, qui ad superiorem mediatum appellavit, si citerat ab inferiore & suam appellationem allegare. c. Si duobus 7. h. t. (ne ordinariam immediati Iudicis potestatem contemnere videatur) non posse tamen hunc contra eum, qui ad Superiorem appellavit, procedere, quia jurisdictionis Superioris absorbet jurisdictionem inferioris. Sunt tamen, qui putent, capituli illius decisionem tantum procedere in illo casu, in quo licet, omisso medio

inferiore, ad Iudicem superiorem mediatum appellare.

Secundò quaeritur, an à Iudice seculari appellari possit ad Ecclesiasticum, saltem ad Papam? 3. Valere appellationem à Iudice seculari, ad Papam, si ille sit subiectus temporali jurisdictioni Ecclesiae Romanae, non autem valere (spectato jure communi, quod sit de consuetudine) si jurisdictionis temporali Papae talis Iudex à quo, subiectus non sit. *juxta cit. c. Si duobus 8. de appellationibus.* Neque enim in causis Laicorum temporalibus jurisdictionem habet Papa, sed temporalis hujus jurisdictioni illi subiectus fiat. Quòd si autem non valeat in talibus casibus appellatio ad Papam, minus valebit ad alium Iudicem Ecclesiasticum.

Tertiò quaeritur, ad quem appellandum sit à collatione beneficii facta communiter ab Episcopo & Capitulo. Non posse quidem fieri appellationem ad Episcopum, si collationi talis committitur, ut Episcopus, posse tamen ad eum appellationem, si collationi interveniebat ut Canonicus, *juxta collatione 11. in 6. h. t.* Illud quidem non potest, ne ad eundem, qui appellavit, appellatio debeat esse ad Superiorem. Hoc fieri potest, cum ut sic non debeat Episcopus actum hunc gessisse, sed Capitulum, ergo ad Superiorem fit appellatio, si in tali casu à Capitulo ad Episcopum appelletur. Praesumitur autem, quod Episcopus tali collatione intervenisse, nisi probari possit contrarium sit contrarium.

SECTIO V.

De forma, seu modo appellandi, & quoties appellare liceat?

§. I.

Quomodo interponenda sit appellatio?

Appellatio fit vel statim, Iudice adhuc pro tribunali sedente, aut saltem ad extuncione actus non dum divertente, vel ex intervallo. Si statim fiat, sufficit eam facere viva voce, dicendo v. g. appello, & hoc in actis per Notarium scribatur; si fiat ex intervallo, in scriptis per libellum appellatorium fieri debet, in quo exprimitur nomen illius, qui appellat, nomen Iudicis, contra quem, & contra cujus sententiam appellatur, & nomen Iudicis, ad quem appellatur (quamvis absolute necessarium non sit, ut vel nomen Iudicis a quo, vel nomen Iudicis ad quem exprimitur) neque tamen requiritur, ut, si in scripto appellatur, legatur hæc appellatio coram Iudice. c. Appellatio 9. h. t. in 6. cum ad intentionem juris sufficiat, potest etiam eam appellationem Iudici a quo fuisse, ne appellans postmodum variare possit. Potest autem appellari, sive voce, sive scripto fiat appellatio, non tantum per verba expressa: appello, provoco. &c. sed etiam per æquipolentia. c. Ad audientiam 34. h. t. (ubi enim certa verborum forma non requiritur, sufficit suam intentionem expressisse) quin ipso etiam facto, suscipiendo v. g. iter Romam ad causam alicujus

decisionem, appellari potest, ut patet ex c. Diligenti 52. h. t. & ex c. Cum olim 7. De dolo, & contumaci. modò servantur ea, quæ in appellatione verbis expressa servari debent, & si extrajudicialis sit appellatio per susceptum iter, ad eum Superiorem fiat, qui per viam querelæ adiri potest citra omnem appellationem. Neque tamen valet appellatio generalis, facta super omni causa, quæ contra appellantem posset aliquando moveri. c. Inter cetera 2. h. t. (cum talis non appellet à gravamine aliquo, cum nullum, nec alicujus comminatio illud urgeat) neque valet generaliter facta appellatio ab omni gravamine, quod sibi inferri posset, nisi fiat super certa causa ab eo, qui in uno v. g. articulo à Iudice à quo gravatur, cui licet per viam appellationis totam causam hanc ad superiorem Iudicem deferre. c. Consultus 18. h. t.

§. II.

De forma, seu modo appellandi à sententia interlocutoria, vel gravamine extrajudiciali.

Talis appellatio, ut valeat, debet fieri in scriptis, & expressa causâ appellationis (nisi ex arduis una sit, quæ Sedi Apostolicæ specialiter reservatur) ut constat ex c. Cordi. 1. h. t. in 6. & c. Ut indebitus 59. h. t. ad minuendas litium molestias, ut ait Pontifex, & debent Apostoli, sive litteræ dimissoriales à Iudice à quo peti & dari, quibus instruat superior Iudex, quare appellationi sit delatum, vel non. Neque potest in iudicio talis appellationis alias postmodum causas proseguere, quàm nominatim in libello appellationis expressas. Clement. Appellantis. Ddd 3

lanti, s. h. t. c. Cum causam 62. eodem.
 (neque enim à solo gravamine fit hæc appellatio, sed à gravamine propter hanc causam, quam appellans coram Iudice appellationis proponere de novo vult, aut ex actis de novo producendis processus primi Iudicis justificari vel impugnari, sed tantum ex illis, quæ coram ipso acta vel exhibita fuerunt, juxta *cit. Clement. cum ex aliis actis videri non possit, utrum Iudex à quo injustè gravaverit*) qui etiam docere debet taliter ab interlocutoria aut gravamine appellans, quod legitimam exceptionem opposuerit, auditus tamen non fuerit, & ideò appellaverit, prout sumitur ex *c. Dilecto 63. h. t.* ut fiat scilicet appellatio non à gravamine præcisè futuro, si non admittatur exceptio, sed à gravamine præsentè, in casu scilicet non admittæ exceptionis.

§. III.

De forma, seu modo appellandi à sententia definitiva.

Quòd vivà voce fieri possit talis appellatio, si statim Iudice adhuc tribunali sedente fiat, per verbum *Appello* vel æquivalens, aut factum ipsum; & si fiat ex intervallo, intra decem tamen dies ad appellandum concessos, quòd fieri debeat in scripto, nisi causæ tantum levioris momenti essent; & quòd in tali appellatione necessarium non sit, causam appellandi in specie allegare, sed sufficiat in genere dicere, gravatum se esse, & ideò appellare, &c. ex dictis jam patet: ex quibus etiam habetur, quòd in aliquibus, & in quibus casibus causa in specie exprimi debeat, ut valida sit appellatio; & etiam si appellans in aliis etiam casibus

causam aliquam appellandi exprimi possit tamen in hac à definitiva sententia appellatione coram Iudice appellante alias etiam causas prosequi, & novè allegare, non probata probare, dummodo sint ad causæ decisionem servientia, uti habetur etiam in *c. Ioannes, 10. de fid. instrum.* Neque enim appellans à sententia definitiva idcirco per appellat, quia injustum gravamine illatum fuit, & consequenter ut hoc pateat, ex antiquis tantum probationibus & actis procedere potest, licet appellatione ab interlocutoria differat, sed quòd contra ipsum pronuntiatum & speret meliorem sententiam obtinere apud Iudicem appellationis, quæ etiam possunt de appellatione interlocutoria, quæ vim definitivæ habeat.

§. IV.

Quoties licitum sit appellari.

IN eadem causa à sententia definitiva bis à qualibet litigantiam parte appellari potest, (ne per multas scilicet appellationes lites fiant perpetuæ) nisi per diversis articulis in eadem causa appellaretur aliquis, quo in casu (ut de jure Canonico) sæpius appellari potest super diversis gravaminibus. *Quoties 16. causa. 2. q. 6.* Tertius autem cuius interest, appellare potest, etiam à partibus bis jam appellatum fuerit, cum defensionis hoc remedium ne ipsi non possit: ab interlocutoria sententia, si appellavit pars litigans, postmodum desertà appellatione ad Iudicem à quo redeat, absque alia contumacia, si iterum hic per interlocutoriam sententiam gravare videatur, iterum appellari potest.

pellari potest. *c. Directe. 39. b. c.* Neque enim hic talis ob contumaciam aliquam, quam nullam posuit, vel quæ per reditum ad Iudicem à quo, purgata fuit, ab iterata appellatione. si iterum graveur, repelli debet.

SECTIO VI.

De temporibus, seu fatalibus appellationum.

Fatalia dicuntur illa tempora, quibus elapsis facultas, quæ appellandi causâ concessa est, intercidit & extinguitur: Talia fatalia sunt quatuor. Primum est tempus interponendæ appellationis. Secundum est tempus petendi & concedendi Apostolos. Tertium est, tempus presentandi, seu offerendi prædictos Apostolos Iudici ad quem. Quartum est tempus ad prosequendam & finiendam appellationem concessum. De primo fit

§. I.

De tempore interponendæ appellationis?

De jure antiquo appellandum fuerat in causa propria intra biduum; in causa aliena, seu procuratorio nomine intra triduum, à prolacione sententiæ numerandum: hodie tamen jure novo intra decem dies à die gravaminis illati etiam extrajudicialis, vel latæ sententiæ etiam interlocutoriæ utiliter appellabitur, utroque jure tempus hoc approbante, ad cavendam scilicet litem prolongationem, & litigantium damna *authen. hodie. junct. Gloss. Cod. h. t. c. Quod ad consultationem 15. de sentent. & re judi-*

cat. c. Significaverunt 36. junct. Gloss. V. intra 10. dies de testibus. Est autem hoc tempus decendii, intra quod fieri debet appellatio, in principio utile, in progressu tamen continuum, ita ut non incipiat currere, nisi à tempore scientiæ, postquam scilicet pars litigans scit sententiam contra se latam esse; vel postquam scivit, si extrajudicialis sit appellatio, gravamen in sui præjudicium illatum esse aut inferri: si verò cæpit currere, continuum erit usque ad idem punctum temporis, post 10. dies elapsos, à quo incepit, solemnes etiam ferias includendo, jure scilicet tempus interponendæ appellationis sic disponente, ut appellans deliberandi quidem tempus habeat, quod tamen nec nimis breve sit, nec nimis longum, cum etiam feriatis diebus appellare liceat, ut supra dictum.

§. II.

De Apostolis, & tempore illos presentandi ac presentandi.

Apostoli hoc loco dicuntur literæ dimissoriæ, quas Judex, à quo fuit appellatum, transmittit ad Iudicem, ad quem est appellatum, quibus testetur Titium v.g. à sententiâ à se lata appellasse. Sunt autem varæ Apostolorum seu litterarum dimissoriarum species: alii dicuntur dimissorii ad Iudicem ad quem directi, quibus appellatum ad illum, & admissa appellatio ei significatur; alii dicuntur reverentiales Apostoli, quibus significat Judex à quo, admissam à se appellationem, non ex justitiæ causa, sed ob reverentiam illius, ad quem appellatum est; alii dicuntur refutatorii, quibus significat Judex à quo, Iudici ad quem, quod à se admissa non fuerit appellatio, exprimendo

do causam etiam hujus non admissionis; alii dicuntur conventionales, quos pars adversa admittens appellationem dat parti appellanti, admittens appellationem sive in iudicio, quamvis Judex eam non admittat, sive extra iudicium; alii denique vocantur testimoniales, quando scilicet absente Judice coram Notario fit appellatio, ita ut de tali appellatione per hos Apostolos testetur Notarius &c.

Tenetur autem Judex à quo appellanti, & Apostolos petenti tradere, adeo quidem, ut si cum debita instantia, loco, & tempore congruo requisitus non tradat, sed in causa procedat, non valeat processus, & retractandus sit per Judicem appellationis, prout sumitur ex *c. Ut super 4. h. t. 6.* præsimitur enim malo animo processisse Judex à quo, si Apostolos negavit, nisi ultro appellationi renunciasset, qui appellavit. Peti autem debent & possunt ab appellante (sive à definitiva, sive ab interlocutoria, sive judicialiter, sive extra judicialiter appellatum fuerit) & exhiberi à Judice, à quo hi Apostoli hodiè inter 30. dies (quos inter à die sententiæ latae & scientiæ habitæ connumerandos, si non petiverit appellans, censetur appellationi factæ renunciare, quæ est præsumptio juris & de jure) & peti debent ac dari expensis appellantis, prout communis praxis habet; & quidem instanter & sæpius (instanter & instantissime) vel uno contextu, vel interposito etiam actu extraneo successivè peti debent, uti habetur in *Clement. Quamvis 2. h. t. junctâ Glossâ V. uno contextu*, ita tamen ut ad accipiendos petitos Apostolos Judex à quo certum tempus præfigere possit, cum illius

sit ex causa prorogate aut archæ tempus à jure concessum, prout habetur *2. ff. de re judic.* & si appellans illo tempore non compareat, censetur appellationi suæ renunciâsse.

Præsentari verò debent hi Apostoli Judici ad quem (nisi certum tempus ad introducendam suam appellationem præfixerit Judex à quo, quod facere potest intra tempus sex mensium, à tempore interpositæ appellationis numerandum) (jure scilicet temporis hoc spatium ad introducendam appellationem præscribitur aut Judicis arbitrio, ut certum tempus præfigat, relinquente, tum ut appellanti deliberandi relinquatur liberum, utrum interpositam appellationem proseguere velit, tum ut ne nimium procedantur lites) ita ut si intra hoc à quo concessum, vel à Judice cum licentia præfixum tempus suos Apostolos præsentaverit, & appellationem non introduxerit apud Judicem ad quem deserta censetur appellatio.

§. III.

Intra quod tempus appellans qui debeat appellationem, & finire?

Anus appellanti datur ad prosecutionem, & finiendam appellationem, & ex justa causa, necessaria & evidens biennium, ita tamen ut Judicium quo ordinario quàm delegato liceat brevius etiam tempus præfigere ad prosecutionem appellationem suam. *c. Cuius j. &c. Ad aures 33. h. t.* quod tempus non observaverit appellans ad prosecutionem suam appellationem, censetur appellationem suam deseruisse, sive iudicium

lis illa appellatio fuerit extrajudicialis. ut patet ex *Clement. Sicut 3. h. t.* cum sit eadem utrobique ratio, ne nimium scilicet ad prosequendam appellationem tempus prolongetur, & ne nimium etiam restringatur. Interim tamen, impedito agere, & appellationem prosequi, nec annale nec biennale tempus currit, cum hoc tempus ad prosequendam appellationem remedium sui juris defendendi, utile appellanti esse debeat.

§. IV.

An Index à quo possit statuere terminum ad finiendam appellationem: Et quoniam præterea possint terminum præfixi ad prosequendam appellationem, vel iure statutum abbreviare: Et an etiam possint eandem prorogare?

Judex à quo non potest terminum statuere intra quæ causa appellationis finiri debeat, cum non possit legem aut terminum præscribere Superiori, ad quem appellatum fuit, ad expediendam appellationem *c. Ex insinuatione 50. h. t.* & hinc si Judex à quo terminum præfixit ad expediendam appellationem, aliud non voluisse censeatur, quàm ut intra præfixum ab ipso terminum in tribunali Judicis, ad quem appellatio insinuetur, & appellans coram eo appellationem suam prosequatur, quod facere posse ex dictis jam patet. Non tamen Judex ad quem terminum à jure statutum, ad prosequendam appellationem moderari, seu abbreviare potest, sicuti potest à quo, nisi ex nimia dilatione sequeretur Reipublice damnum, aut animæ; cum enim per appellationem interpositam Judici

à quo præjudicium aliquod generetur, in quantum illius executio suspenditur, nullum autem præjudicium patiatur Judex ad quem, consequenter plus conceditur Judici à quo, ad statuendam appellationis introductionem & prosecutionem, ne nimium illi præjudicetur quàm Judici ad quem: & quamvis ipsi etiam appellanti terminum sibi statuere concedatur, *in c. Personas. 4. h. t.* ad prosequendam appellationem, restringi tamen hunc posse, si nimis prolixus sit à Judice à quo, ex eodem capitulo patet. Prorogare autem extendere terminum à jure statutum ad prosequendam & finiendam appellationem, neque Judex alteruter potest, neque pars appellans, prout expressè deciditur *in c. Oblata. 57. h. t.* & *Gloss. Magna etiam in Notat. advertit*, ne lites nimium protrahantur.

§. V.

Quoniam præterea jure Canonico statuta sunt circa prosecutionem appellationis?

PRIMÒ statuitur *in c. Sapè 44. h. t.* quòd, si appellatio à Judice à quo recepta sit, & à parte adversa approbata, in termino tamen, à Judice à quo ad prosequendam appellationem præfixo, non compareat appellans, aut appellatus, contra absentem tanquam contumacem procedi possit, eò quòd terminus præfixus vim peremptorij termini habeat, qui maliciosè neglectus contumacem constituit.

Secundò statuitur *in c. Oblata 57. h. t.* quòd si à Judice à quo, vel ab appellante terminus præfixus sit, ad prosequendam appella-

appellationem, neutra pars prævenire possit talem terminum, impetrando litteras, ut causa appellationis committatur, nisi fiat mentio de ipso termino, cum merito malitiosè videatur terminum præfixum tacuisse, ad supplantandam alteram partem litigantem; valent tamen tales litteræ, si impetratæ sint intra tempus à jure (non tamen ab homine) ad appellationem prosequendam præfixum, etiam si nulla termini à jure positi fiat mentio, cum per se Judici, qui committit hanc causam appellationis, terminus à jure præfixus notus esse censetur, modò, si appellatus tales litteras impetrare contendat, non nimium præveniat tempus à jure concessum, infavorem præsertim appellantis, sed circa finem aut anni, aut biennij talis impetratio fiat.

Tertio statuitur *in c. Nicolao 64. h. t.* quòd contumax habeatur illa pars, quæ post interpositam appellationem ad Curiam Romanam, aut Superiorem à Judice receptam, ac à parte approbatam, per Procuratorem quidem Romæ aut apud Superiorem appellationis intra tempus competens comparet, absque eo tamen, ut possit causam appellationis agere, sed præcisè ad impetrandam delegationem & partis alterius impetrationi contradicendum, quia in tali casu procurator videtur tantum missus ad prolongandam litem, & frustra vexandam alteram partem, cui etiam in expensas condemnandum voluit taliter mittentem procuratorem.

Quarto statuitur *in c. Interposita. 70. §. Eidem quo que h. t.* contumacem illum non fore, qui post appellationem quidem, quæ tamen nec à Judice re-

cepta est, nec à parte approbata, per procuratorem dicto modo ad impetrandum litteras commissionis, & contradicendum impetrationi alterius partis, quamvis pars adversa sit parata per se, vel per legitimè submissum procuratorem apud Iudicem appellationis officium suscipere, cum in tali casu sibi putare debeat appellatus v. g. quòd satis sibi caverit appellationem appellando, ut ad Curiam Iudicis appellationis, causa appellationis devolveretur.

§. VI.

*An, & ob quas Causas seu impedi-
menta admittatur quis etiam post annum
vel post biennium ad prosequendam
appellationem?*

Quòd impedito legitimè intra tempus aut biennij tempus appellationis interpositam prosequi tempus hoc excutrat, sed post annum aut biennium elapsum ad appellationis prosecutionem hic admittatur, ex dictis patet, & *in c. Ex ratione 8. h. t.* ne præjudicium perve tali generetur, & à jure suo impetrandò, sine sua culpa excidat. In quibus verò sex communiter impedimenta referuntur, ob quæ appellans etiam post elapsum anni aut biennij tempus appellati debet ad prosequendam appellationem. Primum est impotentia, propter infirmitatem v. g. pauper tatem &c. prosequi non possit appellationem intra tempus conveniens. Secundum est, si appellatus, vel contra quem appellatum est, impediatur per se vel per alium appellatorem à prosecutione appellationis per suas cavillationes, v. g. fructuarias dilationes petendo, prosequendum &c. Tercium est, si utriusque

§. I.

Quando, & quomodo procedere possit ac debeat Iudex à quo sive sit ordinarius, sive delegatus?

Regulariter quidem Iudex à quo debet deferre cuiuslibet appellationi, & gesta coram se intra 30. dies cum Apostolis ad Iudicem appellationis transmittere (propter reverentiam scilicet superioris puniendus vi utriusque juris, si interpositæ ex iusta causa appellationi non detulerit) nisi de jure prohibita sit appellatio, aut in rescripto remota: quod si tamen per fraudem aut malitiam interposita fuisset appellatio, non debet illi deferre, aut illam admittere Iudex à quo, sed potest in causa procedere, c. Suggestum 15. h. t. Neque enim quod à jure concessum est ad innocentiam vel jus suum detorquendum est; si vero super interlocutoria sententia seu questione incidente appellatum fuerit, à cujus cognitione causæ principalis decisio dependet, non potest Iudex à quo super causa principali prius pronuntiare, quam questio interlocutoria in iudicio appellationis decisa fuerit, ut habetur in c. Super eo 10. h. t. ad cavendum scilicet præjudicium: speciale illud est de jure Canonico, quod ille, qui residere tenetur in suo beneficio, & tamen huic suæ obligationi non satisfacit, si ab Episcopo ad residentiam faciendam monitus ad Pontificem appellet, possit per Episcopum cogi ad residendum, vel ut intra
Ecc 2 certum

SECTIO VII.

De officio utriusque Iudicis, à quo, & ad quem appellatur.

certum tempus præfixum ab Episcopo, ad Curiam Romanam appellationis prosequendæ causâ accedat, uti habetur in *c. Peruenit. 28. h. t.* ita ut Episcopus præbendâ eum privare possit, nisi alterutrum fecerit, si nullam justam causam habeat, eum de facili tantum appellatione in tali casu sit præsumptio.

§. II.

Quod sit officium Iudicis ad quem, & quomodo procedere possit ac debeat?

Iudex, ad quem appellatum fuit, debet appellationem ad se delatam admittere, de ejus justitia cognoscere, & si viderit, illam legitimè interpositam, debet pronuntiare, appellationem esse justam, sive malè judicatum, bene appellatum esse. Si verò viderit, illam esse illegitimè factam, debet illam pronuntiare injustam, sive bene judicatum, malè appellatum esse. Et quamvis per se vel per alium non suspectum de causa & justitia appellationis cognoscere possit, non potest tamen causam appellationis examinandam ad Iudicem, à quo est appellatum, remittere (nisi pars, quæ appellavit, consentiat. *c. Accepta. 35. h. t.* quia præsumptio est, & periculum, ne iterum gravet) etiam casu quo Iudex, à quo fuit appellatum, in locum Iudicis, ad quem fuit appellatum, modò autem defuncti aut depositi successit, (ob rationem etiam in hoc casu urgentem) sed debet in tali casu appellatione examinanda alteri personæ non suspectæ delegari, quæ vel remitter appellantem ad Iudicem à quo, si advertat malè appellatum, & in expensas temerarium hunc appellantem condemnabit (nisi Iu-

dex à quo appellationi detulerit. *Cl. appellationibus s. h. t. in 6.*) vel si bene appellatum advertat, priorem sententiam à Iudice à quo malè latam cassabit, et pro parte reformabit, & sic de casu principali pronuntiabit, modò de iuris causæ per probationes competentes ei constet, etiam si in hac secunda appellationis instantia lis coram Iudice appellationis contestata non fuerit, vel conventa in hac secunda instantia facta contumaciter absens. *c. Per tuos s. h. t.* cum litis contestatio in prima instantia facta nec per appellationem tollatur, nec extendere etiam se possit ad causam appellationis. Vide plura de his apud Auctor. Method.

§. III.

Cui incumbat, seu imponi debeat Iudice onus probandi in causa appellationis?

Ad Initium processus appellationis appellatus coram Iudice ad quem appellatus probare debet tria; appellasse se Iudicem, & quidem legitimo tempore à sententia vel gravamine illato; & Secundo appellasse se ex causa rationabili, tali scilicet quæ si probata fuerit, iusta declaratio appellatio; & Tertio denique debet appellans producere appellationem, ipsam sententiam v. g. à qua appellatum. Procurator autem, si per hunc appellationem prosequatur appellans, debet insuper probare mandatum, & curatòderato. His probatis procedi v. g. temerarius, & quælibet pars excipiens tum appellationem probare debet, ac tum causæ principalis, qui eadem probare debuit in prima instantia directè Iudice

à quo, sive ex prioribus actis probationes has depromendo, sive novas producendo. Quod si verò pars litigans exceptionem suam opponens, ob quam respondere non teneretur, à Iudice audita non est, & propterea appellavit coram Iudice appellationis, probare non tantum debet, appellasse se ex causa probabili; sed debet insuper probare causam illam veram esse, vel saltem probare debebit, allegasse se coram Iudice à quo causam, quare respondere non teneretur, & voluisse etiam in continenti hanc probare, auditum tamen non fuisse, (quia in illo casu pugnat contra appellantem præsumptio, quod vexandi tantum adversarii causam noluerit respondere, & appellaverit, quæ in altero casu nihil probat) nisi extrajudicialiter tantum appellet, aut ablit Iudex, aut offeratur eo tempore probatio, quo non teneretur eam recipere Iudex, cum in talibus casibus vel non adlit Iudex, cui ex officio iucumbat recipere probationes, vel non offeratur probatio tempore conveniente.

§. IV.

An, & quando Iudex appellationis procedere possit ad citandas partes, vel delegare causam alteri, vel inhibere Iudici à quo, ne procedat in causa, & ne sententiam exequatur?

Iudex, ad quem fuit appellatum, non debet in causa interpositæ appellationis ab interlocutoria citare partes ante sententiam definitivam; neque causam alteri committere potest, nisi causa probabilis, seu legitima interpositæ appellationis sit expressa, prout statuitur in *e. Romana. 3. §. Cum autem h. t. in 6. cum*

in omni appellatione ab interlocutoria exprimi & probati debeat causa interpositæ appellationis, ut dictum: neque inhibere potest Iudici à quo, ne in causa illa procedat, aut sententiam exequatur, si contra appellationem ob defectum aliquem excipiatur, aut appellatus opponat, causam appellationis veram non esse, priusquam de legitima appellatione constet, quia prius constare debet de potestate jurisdictionis, quam ad illius exercitium procedatur. *Glossa in cit. c. Romana. §. Si verò V. Non presumant;* Quod ipsum etiam dici debet, si post sententiam quidem definitivam appellatum fuit, in casu tamen de jure prohibito; vel si de hoc dubitatur, ante omnia de causæ veritate Iudex appellationis cognoscere debet, ne frivole appellationi deferatur; admittenda tamen est appellatio etiam in casu à jure prohibito, si justa seu rationabilis causa in appellatione fuerit expressa, ut quod metu tormentorum v. g. vel per errorem confessus fuerit in prima instantia appellans. Plura ad hoc appellationis negotium spectantia ex relato *cap. Romana & Glossa illius cap. colligi* possunt.

§. V.

An, si litigans coram suo Iudice non appellavit ab interlocutoria, postea verò appellavit à definitiva, Iudex appellationis possit revocare interlocutoriam, & gravamen per illam illatum reparare?

DE hac questione agitur in *c. Licet 12. h. t. in 6. quod consule, quia casus rarus est.*

S E C T I O VIII.

De effectu appellationis, & attentatis post illam.

Effectus appellationis duplex est, suspensivus, & devolutivus. De priore sit

§. I.

De effectu appellationis suspensivo.

Per appellationem à sententia definitiva ordinariè suspenditur Iudicis à quo iurisdicatio, circa causam illam, in qua est appellatum, ita ut pendente appellatione eam executioni mandare non possit; non autem per appellationem ab interlocutoria, Iudicis à quo iurisdicatio suspenditur, quin possit in causa procedere, donec inhibeatur à Iudice, ad quem appellatum fuit, ut ex dictis patet. & ex c. Venientes 19. de iurejurand. & ex c. Dilectis 55. h. r. Quamvis circa alias causas diversas à causa appellationis respondere teneatur, qui appellavit, coram Iudice à quo, si coram eo conveniatur, recusari tamen potest hic in talibus causis, tanquam Iudex suspectus, ut habetur in c. Proposuit 24. h. r. Sicut enim per appellationem non eximitur à iurisdictione sui ordinarii Iudicis, nisi in ea tantum causa, circa quam appellavit, ita in aliis causis ob periculum gravaminis recusare eum potest (saltem de iure Canonico) contra quem appellavit, & sic merito minus benevolam timere potest, Allegare tamen, & probare hic recusans debet coram arbitris communi consensu electis, non tantum, quod contra talem

Iudicem in alia causa jam appellavit, sed quod ab eo injustè fuerit gerens

§. II.

Quibus casibus per appellationem non suspendatur iurisdicatio Iudicis à quo appellatum, sed eà adhuc pendente nihilominus procedere possit?

Primo potest Iudex à quo, non obstante appellatione, & hac pendente procedere in causa, circumstantiè attentati, faciendo omnia illa, ad faciliorem finem seu exitum causæ appellationis conducunt, modo se immisceat causæ appellationis, de qua v. g. cognoscendo, &c. prout fuerit per c. Cum teneamur 17. h. r. quia per appellationem iurisdicatio Iudicis à quo appellatum, non est extincta, sed suspensa tantum, quæ causam, in qua est appellatum, ita ut iustitia illius cognoscere non possit, adeoque cum dicitur pendente appellatione nihil immutandum, aut innovandum, &c. intelligi tantum debet prohiberi, ne quidquam immutetur, aut innovetur in præjudicium appellationis, non autem, quod prohibeantur ea, quæ in favorem appellationis, & faciliorem exitum à Iudice à quo fiunt.

Secundò potest Iudex ordinarius, qui appellavit, non obstante appellatione, & hac pendente, punire ob circumstantiæ fortasse post appellationem peractam, aut ante eam commisit. c. Preterea 22. h. r. quia eos, ut ait Pontifex, appellatio in sua iniquitate tueri non debet, quominus per Canonicam censure puniri debeant.

Tertiò potest Iudex à quo, sive ordinarius, sive delegatus ille sit, à causa

terlocutoria, aut gravamine ante definitivam appellavit aliquis, si citet ad terminum certum appellantem ad audientiam revocationem gravaminis, si quidem eam faciendam existimet, quod fieri posse ex dictis jam patet, & ille qui appellavit in termino præfixo non compareat, Iudex tamen gravamen re ipsa, & actu revocet, liberè in causa, non obstante appellatione factâ, procedere contra absentem etiam tanquam contra contumacem *c. Si à Iudice 10. h. r. in 6.* quia cessante gravamine, propter quod appellatum, & per revocationem jam cessat, cessat etiam effectus, appellatio scilicet, & consequenter totam suam jurisdictionem habet Iudex à quo.

Quartò potest Iudex à quo eum, quem ob contumaciam v. g. suam excommunicavit, non obstante, quòd ad Papam, aut alium Superiorem hic appellaverit, ab excommunicatione absolvere, (si absolutionem hanc ab ipso petat, qui appellavit, & sufficientem cautionem adversæ parti præstet) quamvis adversarius contradicat, & appellet etiam *c. Quà fronte 25. h. r.* tum quòd per hanc absolutionem non impeditur cursus appellationis, tum quòd sic animæ excommunicati consulatur, & simul per cautionem præstitam parti adversæ. Vide plura de his apud *Ant. Mech.*

§. III.

An, & quando suspendatur per appellationem censura sub conditione laia?

Si appellet, qui sub conditione censurâ affectus est, ante eventum conditionis, suspenditur in tali casu per appellationem interpositam sententia censuræ,

ita ut non contrahatur, etiam si conditio non servetur. *c. Præterea 40. h. r.* neque enim censuram quis incurtere potest, nisi obligetur ad id, quod sub censura illi præceptum est exequendum, sed post appellationem legitimè interpositam non obligatur quis præcepto aut sententiâ Iudicis, ergo etiam si conditio non servetur, cujus nulla est post appellationem legitimam obligatio, non incurrit censuram: potest autem à sententia censuræ sub conditione laie appellari, etiam post elapsos decem dies, dummodo conditio adhuc pendens sit, & nondum impleta; quia qui talia sub conditione censuræ incurrendæ præcipit, continuò censetur gravare, dum conditio eveniat, ergo continuò contra talem appellari potest: incurrit tamen hic censuram, cui sub conditione censuræ incurrendæ sub conditione præceptum, aut prohibitum est aliquid, etiam si pendente conditione mutaverit forum & domicilium, si non appellaverit *juxta Gloss. in cit. c. Præterea*, etsi censura talis feratur per modum sententiæ judicialis ob factum præteritum, & commissum tempore prioris domicilii v. g. subjectionis, &c. quia per talem sententiâ à Iudice prioris domicilii in ea causa præventus fuit.

§. IV.

De effectu appellationis devolutive.

Quòd per appellationem causa principalis, super qua appellatum est, devolvatur ad Iudicem ad quem, ita ut hic Iudex non tantum de justitia appellationis cognoscere possit, sed causam etiam principalem judicare, & decidere possit, ac debeat ex *c. Ut debitis 59. h. r.*

h. t. patet junct. Gloss. V. Alioq. Et consequenter appellatio etiam parit effectum devolutivum, & in illis sæpè casibus, ubi suspensivus effectus locum non habet, ut ex dictis patet. Imò non tantum causa principalis per appellationem devolvitur ad Iudicem ad quem, sed etiam ejus accessoria, sive quæ illam consequuntur c. Dilectis 55. h. t. ob causæ scilicet connexionem.

§. V.

De attentatis, appellatione pendente, eorumque revocatione.

QUOD pendente appellatione nihil sit innovandum, supra dictum, ita ut tales innovationes attentatorum nomine veniant, quæ revocanda in hoc §. dicuntur; & hinc si appellatum in casibus licitis fuit à sententia definitiva, debet Iudex appellationis ante omnia revocare non tantum quæ post appellationem innovata fuerunt, sed ea etiam omnia, quæ medio tempore inter sententiam latam, & appellationem interpositam innovata fuerunt, modò debito tempore appellatum postmodum fuerit (quia hæc talia in casu appellationis à Iudice à quo facta, censentur facta à Iudice incompetente *Glossa in c. Venientes 19. V. Possessionem ipsam de jurejurand.*) nisi casus esset, in quo non admittitur appellatio de jure, aut probari non posset, definitivè pronuntiatum fuisse, fuisse appellatum, & aliquid fuisse innovatum. Si tamen ab interlocutoria tantum appellatum sit, non potest post eam appellationem attentata revocare Iudex appellationis, nisi priùs constiterit, causam appellandi, & legitimam, veram esse, nisi

Canonice à Iudice ad quem imbutum fuerit Iudici à quo, ne procedat ultra c. Non solum §. Illa verò h. t. in 6. quæ appellacione ab interlocutoria non penditur jurisdictio Iudicis à quo, causa rationabilis appellandi allegata probata fuerit, & sic appellatio iudicata, quod in appellatione à definitivo locum non habet.

§. VI.

Alia quedam observanda circa revocationem attentatorum post appellationem proponuntur.

Primò habet locum hoc revocandi attentata non tantum appellatione judiciali, sed etiam appellatione (sive à Iudice à quo, sive à Iudice in quo) innovatum aliquid fuerit, & appellationis iusta, ac probabilis fuerit parte citatà causa revocandi attentata, si cognita fuerit, quia non tantum appellatione pendente nihil innovandum, sed etiam appellatione lite pendente c. 1. & 2. ut de appellatione §. c. & hinc cum appellatione judicialis sit saltem provocatio ad Iudicem c. Cùm sit §. §. Si vero h. t. etiam hinc attendentiam inducit, si tamen talia attentata post appellationem extrajudicialia facta sint in gravamen seu in preiudicium appellationis c. Cùm nobis 19. de collatione beneficii post legitimam appellationem facta ab eo, à quo appellatum est, est ipso jure nulla, & revocanda debet tanquam facta post & contra appellationem c. Dilecti 1. h. t.

Secundò, sicuti licet appellatum ante Iudicem ante litem contestatam innovatum aliquid, vel si sine iusta causa ab ipso ex consensu partium ad Iudicem assignatum præveniat, ita etiam

quæ post appellationem attentata sunt, revocari debent *c. significante 69. h. t.* Non censetur tamen pars litigans, quæ cetero est in possessione rei litigiosæ, innovare aliquid, si re tali, dum appellatio & lis pender, utatur, neque usus talis inter attentata numerandus est.

§. VII.

Qua ratione attentata, seu innovata post appellationem extrajudicialem sint revocanda? & de privilegiis, quæ competunt remedio revocandi attentata?

Qui appellavit extra iudicium ex verisimilibus & probabilibus causis, ne in possessione sua molesteretur aut turbetur, potest postea spoliatus non tantum ut in pristinum statum restituatur, agere, sed per viam etiam attentati non tantum contra spoliantem, sed quemvis alium, si ve malæ sive bonæ fidei possessorem agere potest, ut fructus etiam percepti possint interpositam appellationem eidem restituantur. *c. Bona §. 1. h. t.* qui enim rem spoliatam detinet, in præiudicium spoliati appellantis detinet, & consequenter non tantum ratione huius, sed etiam ratione fructuum conveniri potest per viam attentati. Et hinc apparet, quod remedium revocandi attentata, pendente appellatione, longè uberius & pinguius sit, quam interdictum unde vi, seu recuperanda possessio, cum illi plura privilegia competant, quæ huic non conceduntur: primò enim per viam attentati agi potest contra bonæ etiam fidei possessorem, si post appellationem

Irving. Compend.

res, ratione cuius appellatum fuerat, in eum delata fuit, ut ex modò dictis patet. Secundò non debet servari ordo iudiciarius, si remedium revocandi attentata intentatur, sed sufficit imploratio Iudicis officio de plano & summarie procedere. Tertio competit etiam hoc attentati remedium pro rebus mobilibus, Quarto non potest opponi agenti per viam attentatorum notorius defectus proprietatis, aut exceptio alterius spoliationis, vel excommunicationis. (saltem in appellatione judiciali, quæ se potius habet ut defensio, licita etiam excommunicatis, quam ut actio illis prohibita.) Quintò non requiritur allegare & probare titulum, si per viam attentati revocandi in causa beneficii agatur &c. quæ tamen vel requiruntur, vel saltem non requiruntur in interdicto unde vi.

§. VIII.

Quis Index cognoscere possit de revocatione attentatorum post appellationem?

Cognoscere, num attentata post appellationem sint revocanda, ad Iudicem appellationis pertinet, qui enim de principali cognoscit, de appellatione scilicet cognoscit etiam de accessoriis, seu connexis, uti sunt attentatorum revocatio. *c. Sollicitudinem §. 4. h. t.*

¶(o)¶

F f f

SECTIO

S E C T I O IX.

De cessatione, aut revocatione, renuntiatione, & defensione appellationis,

§. I.

An & quomodo per revocationem Judicis, & per renuntiationem cesset, & tollatur appellatio?

SI Judex (sive ordinarius ille sit, sive delegatus) qui partem litigantem gravavit, & à quo ratione hujus gravaminis appellatum fuit, postea ab hujusmodi gravamine desistat, illudque revocet, cessat appellatio. *c. Cum cessante 60. h. t.* quia cessante causâ (finali scilicet & principali & quidem adæquate, non autem tantum incapulsi) gravamine scilicet cessat etiam effectus, appellatio scilicet prout supra etiam insinuatam, & de interlocutoria intelligendum, quam revocare potest Judex à quo, intra decendum ad petitionem partis adversæ, vel ex officio etiam postea, (cùm respectu Judicis non transeat in rem judicatam) etiam in vitis partibus & pendente appellatione. Cessat etiam & tollitur appellatio per renuntiationem, sive hæc expressa sit, sive tacita, expressè scilicet desistendo ab appellatione: quod potest facere, qui appellavit, si res adhuc sit integra, tacitè verò actum contrarium appellatione exercendo intra debitum tempus non preceado Apostolos, aut non introducendo appellationem &c. quibus in casibus sumptus, si quos fecit, ra-

tionem appellationis talis adversarius, retinere debet, qui appellavit, & de appellatione jam cessat.

§. II.

Quomodo procedendum sit, si appellatio sit deserta? & an prosecutio appellationis deserta impediat, ne sententia transeat in rem judicatam?

IN causis quibusdam, electionum, & aut alijs beneficialibus, in quibus superior non tantum ad instantiam procedere potest, sed ex officio procedere potest, potest Judex appellationis proprio motu & ex officio procedere, de meritis causæ & impedimentis oppositis cognoscere & super quibus appellatum fuit, etiam appellans appellationem deseruit, & que enim talis desertio officio Judicis præjudicat, cùm sint diversi modi procedendi, per viam actionis ad instantiam partis, & ex officio Judicis, in quamvis unus tollatur, non tollitur tamen alter modus, prout sumitur ex *Constitutis 45. h. t.*

Neque prosecutio appellationis impedit, quominus sententia, à qua appellatum fuit, transeat in rem judicatam, ac si ab ea appellatum non fuisset, si deserta fuit talis appellatio, juxta *Constitutum Si appellatio. 6. h. t.* Sicut enim per lapsum temporis ad appellandum constitutum, si intra illud tempus non appellatur, ratificatur prior sententia & in rem judicatam transit, ita manet illi sententiæ suum robur, etiam si intra tempus debitum ab ea appellatum fuerit, si tamen postea deserta fuit appellatio.

quamvis iterum suae desertionis penitens eam prosequatur, ac si ab ea appellatum non fuisset, & consequenter transit in rem iudicatam, ita ut sententia à Judice ad quem lata, contra priorem sententiam à Judice à quo latam, nulla sit, velut lata à non legitimo Judice & contra rem iudicatam.

SECTIO X.

De Recusationibus & relationibus.

§. I.

Quid sit recusatio, & quomodo cum appellatione conveniat, vel ab illa differat?

Recusatio est Judicis & jurisdictionis Riptius, proposita causa suspicionis declinatio, eo quod Judex v. g. ex causa verosimili suspectus sit, ut scilicet majore sinceritate lites procedant. *can. Quod suspectus, causa 3. q. 3. c. Causam. 17. & c. Suspicionis. 39. de Officio deleg.*

Convenit in aliquibus cum appellatione, in multis tamen etiam differt, Conveniunt inter se primò, quod sicuti per appellationem receditur ab audientia Judicis, ejusque Jurisdictio suspenditur, ita etiam fiat per recusationem; quâ pendente non potest actum aliquem judicialem Judex recusatus exercere. Secundo equiparantur, quoad modum proponendi, ut sicut sine justa & rationabili causa expressâ non admittitur appellatio ab interlocutoria, ita nec recusatio Judicis. Tertio in eo etiam conveniunt, quod sicuti regulares possunt

appellare à correctione superioris, si modus in ea excedatur, ita possit etiam superior recusari, si valde suspectus esset, & ob passionem excessurus putaretur in corrigendo, dummodo manifesta sit causa suspicionis. Differt autem appellatio à recusatione. Primò quod recusari possit Judex, etiam si non graver, cum tamen appellari non possit à Judice nisi graver. Secundo quod recusari aliquis non possit Judicem, in quem consensit, cum tamen ab hoc appellare possit. Tertio quod à Vicario generali aut officiali non possit appellari ad Episcopum, possit tamen coram hoc Vicarius v. g. recusari. Quarto quod in eadem causa non liceat tertia appellatio, possit autem post secundam appellationem Judex recusari &c.

§. II.

Quando, & quomodo fieri possit, recusatio Judicis, & quis sit illius effectus?

PROponi debet recusatio Judicis intra 20. dies post libellum ante contestationem litis; quia recusatio hæc ad dilatorias exceptiones pertinet, ante litis contestationem proponendas, ne agendo aut respondendo coram illo videatur eum ut Judicem approbare. Sicuti autem 20. dies de utroque jure conceduntur parti ad deliberandum, utrum litigare velit, ita hi etiam subservient ad recusandum Judicem, nisi notorium sit eum carere jurisdictione; vel judicium subeat de excommunicatione v. g. actoris, cum protestatione, ut salva sibi maneat recusationis exceptio, vel post

Eff 2

licem

litem primùm contestatam suspectus Iudex fiat aut innotescat. &c.

Posito tamen quòd contra Iudicem recusans exceptionem recusationis opponat, & causam suspicionis allegaverit, quæ nec manifestè frivola nec notoria sit, cogi possunt partes litigantes, ut in arbitros (ultra unum diatam à Diocesi non distantes) compromittant, qui de causa suspicionis cognoscant; quæ si probata non fuerit (ut vulgè Ius Canonicum) intra terminum præfixum, poterit Iudex non obstante frivola recusatione, in causa procedere, sicuti enim ratio naturalis dicitur, quòd suspecti Iudices ad causam decidendam admitti non debeant, sed vel alij à se delegando, si ordinarij sint, committant, vel ad delegatorem aut superiorem remittant, ita nec debet illis partis recusatio obesse, si nulla sit recusandi causa, *c. Secundò requisitis 41. §. tertio postulat h. t. junctà Gloss. V. allegare & c. Cum speciale 61. eodem.* Effectus autem recusationis est, quòd suspendat Iudicis recusati jurisdictionem, ita ut pendente cognitione de justitia recusationis, in causa procedere non possit, non quidem quasi ipso jure, quæ post recusationem gesta sunt, nulla sint (nisi notoria sit recusationis causa, aut arbitri jam electi essent, qui de justitia recusationis cognoscant, quia ut sic res jam non est integra, & jam est jurisdictionis translata in arbitros) sed quòd interponi possit appellatio, si post recusationem judicare velit recusatus *c. si per questionum 27. de offic. deleg.* quia ut sic gavage incipit.

§. III.

Quid sit relatio, quomodo & quando fieri debeat, & quis sit illius effectus?

Relatio est consultatio Iudicis de jure dubitantis in causa ad Principem missa; eò ipsò enim, quòd in casu nonnunquam nullum jus expressum videtur, vel certè dubium illud sit, & à versas patiatur interpretum opinionum, meritiò nonnunquam ad Principem videtur relatio, ut ab eo intelligatur, quòd in judicando fieri velit; & quamvis à allata definitione videatur inferri posse relationem non esse, nisi causa tunc ad Principem remissa sit, ita ut hujusmodi sit, sententiam ferre, in usu tamen hodierno non esse, in negotijs privatorum strictam ad eò relationem, fatentur peritque.

Quod si tamen ad Principem referendam causam, vel articulum cause pro Iudex, debet relationem, vel copiam illius priùs partibus exhibere, ut hanc consultationi tali aut relationi adhibeatur. *c. Intimasti 68. h. t. & partibus.* vera non sit in omnibus relatio, de qua occasio eam corrigendi vel appellandi videatur, non post sed ante sententiam definitivam exceptis causis criminibus in quibus priùs fertur sententia; ut de eum Princeps judicet, an eam corrigi oporteat, prout ex civilibus recusatibus probatur.

Effectus denique relationis est, quòd per eam suspendatur jurisdictionis Iudicis

Inferioris, quæ statim quiescit & suspenditur, postquam causam referendam decrevit, ita ut eâ pendente nihil innovati aut attentati debeat, nec de causæ meritis inquiri, donec superior consultus aut ejus successor responsum dederit, & irrita futura sint, quæ post eam de-

cretam innovata seu attentata fuerint, si tamen partes in eam consenserint, & quarum etiam consensu causam reassumere potest, si nondum ea relata Principi fuerit. *argu. c. Bona 4. de postulac. Prælat.*

TITULVS XXIX.

DE CLERICIS PEREGRINANTIBUS.

Peregrinantium nomine in hoc titulo intelliguntur illi, qui Romam proficiscuntur ad limina Apostolorum visitanda; vel ex alia causa necessaria & probabili ad sedem Apostolicam, & quamvis Rubrica tantum de Clericis loquatur, fatentur tamen AA. etiam de Laicis taliter Romam proficiscentibus seu peregrinantibus intelligenda esse, quæ hic statuuntur. Statuitur autem *inc. unico h. l.* ut qui proficiscuntur ad sedem Apostolicam, ipsi cum suis rebus sint sub ejusdem sedis protectione con-

stituti, & quod si quid durante itinere illis ablatum sit, restituendum illis sit, (quia contra peregrinantes ad sedem Apostolicam nihil est innovandum, & talis peregrinatio ad sedem Apostolicam habet vim appellationis) sive deinde ipso facto extra iudicium illis auferantur aliqua, sive in iudicio per sententiam Iudicis, cujus processus ipso jure nullus est, nisi accedens ad Papam citatione fuerit præventus, antequam iter institueret, *juxta c. penult. de foro com. penente.*

TITULVS XXX.

DE CONFIRMATIONE UTILI VEL INUTILI.

§. I.

Quid & quomplex sit confirmatio?

Confirmatio, prout hoc titulo de ea sermo est, communiter sic de-

finitur, quod Juris prius habiti seu quæsi sit per Legitimum Superiorem facta corroboratio. Potest autem duplici modo fieri actus alicujus confirmatio. Primò tanquam necessaria per se ad complendum actum prius inchoatum,

Fff 3 &

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN